

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 4 maja 2016 roku w sprawie sygn. akt LD.XV Ns. Rej.ZA (...) z wniosku (...) z udziałem (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w P., T. G. (1) i syndyka (...) Banku (...) w upadłości likwidacyjnej z siedzibą w W. o zmianę wpisu w rejestrze zastawów Sąd Rejonowy dla Łodzi - Śródmieścia w Łodzi:

1. utrzymał w mocy postanowienie referendarza sądowego z dnia 26 stycznia 2016 r. w sprawie sygn. akt LD.XV Ns-Rej. ZA (...) oraz dokonany na jego podstawie wpis;
2. uznał, iż każdy uczestnik ponosi koszty postępowania związane ze swoim udziałem w sprawie.

Sąd I instancji ustalił, że na podstawie postanowienia z dnia 11 września 2015r. do rejestru zastawów pod pozycją (...) wpisano zastaw na wierzytelności (...) Banku (...) należnej od (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w P., dane tych podmiotów jako zastawnika i zastawcy oraz dane dłużnika T. G. (2).

W dniu 20 sierpnia 2015r. (...) Bank (...) z siedzibą w W. zawarł z (...) umowę o kredyt refinansowy na przywrócenie płynności płatniczej (...) Banku (...) oraz umowę przelewu wierzytelności kredytowych posiadanych przez (...) Bank (...) na zabezpieczenie wierzytelności (...) z tytułu umowy o kredyt refinansowy.

Do wniosku o wpisanie zmiany zastawnika złożonego na formularzu i zawierającego wszystkie niezbędne dane podmiotu podlegającego wykreśleniu jako zastawnika i wpisaniu nowego podmiotu jako zastawnika wraz ze wskazaniem adresów tych podmiotów, złożono kserokopie poświadczone notarialnie: umowy o kredyt refinansowy z dnia 20 sierpnia 2015r. na mocy której (...) udzielił (...) Bankowi (...), kredyt refinansowy w wysokości 500mln zł, umowę o przelew wierzytelności przysługujących (...) Bankowi (...) i (...) z umów kredytowych zabezpieczonych zastawem rejestrowym w celu zabezpieczenia wierzytelności (...) z tytułu umowy o kredyt refinansowy oraz wykaz umów kredytowych.

Sąd I instancji podniósł, że wprawdzie umowy te nie zawierają adresów stron, ale nie są to elementy niezbędne dla wywołania skutków prawnych w postaci wpisu nowego - aktualnego -zastawnika do rejestru zastawów. Dla ważności umowy cesji wierzytelności zabezpieczonej zastawem rejestrowym ustawa nie wymaga sporządzenia jej według wymagań określonych w art. 3 ust. 2 pkt 1-4 ustawy z dnia 6 grudnia 1996r. o zastawie rejestrowym i rejestrze zastawów(Dz. U. 2016.297 j.t.) . Elementy wskazane w tym przepisie są przedmiotowo istotne dla umowy zastawniczej zawartej w dniu

27 kwietnia 2015r., która była podstawą wpisu do rejestru zastawów na podstawie postanowienia z dnia 11 września 2015r. zastawu rejestrowego na wierzytelności (...) Banku (...) z tytułu umowy pożyczki udzielonej (...) spółce z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w P.. Umowa cesji wierzytelności podlega przepisom k.c. w szczególności art. 509 i następnym k.c.

Na to rozróżnienie wskazuje treść art. 39 ustawy o z. r.i r.z., zgodnie z którym do wniosku dołącza się umowę zastawniczą albo umowę, z której wynika nabycie przedmiotu zastawu wraz z zastawem rejestrowym. Brak zatem adresu stron w umowie cesji bądź brak szczegółowego określenia elementów z pkt 3 i 4 wskazanego przepisu nie jest przeszkodą do dokonania wpisu zmiany zastawnika.

Wniosek o wpis zmiany zastawnika został złożony w dniu 30 grudnia 2015r., a wpis został dokonany 26 stycznia 2016r. Postanowieniem z dnia 30 grudnia 2015 r. Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy w Warszawie X Wydział Gospodarczy dla spraw upadłościowych i naprawczych ogłosił upadłość (...) Banku (...)

i (...) z możliwością zawarcia układu zmienionym postanowieniem z dnia 22 lutego 2016r. na upadłość likwidacyjną.

Zgodnie z art. 81 ust. 1 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. Prawo upadłościowe i naprawcze (t. j. Dz. U. nr 175 z 2009 r. z późniejszymi zmianami) po ogłoszeniu upadłości nie można obciążyć składników masy upadłości hipoteką, zastawem, zastawem rejestrowym, zastawem skarbowym lub hipoteką morską w celu zabezpieczenia wierzytelności powstałej przed ogłoszeniem upadłości. Zapis ten dotyczy sytuacji gdy obciążenie składników masy upadłości następuje po ogłoszeniu upadłości.

Interpretacja tego przepisu nie budzi wątpliwości wśród komentatorów.

„Redakcja art. 81 ust 1 jednoznacznie wskazuje , że zakaz ustanowiony w art. 81 dotyczy tylko obciążania składników masy upadłości, hipoteką, zastawem, zastawem rejestrowym, zastawem skarbowym lub hipoteką morską, jeżeli mają być ustanowione w celu zabezpieczenia wierzytelności powstałej przed ogłoszeniem upadłości. Zakaz ten nie dotyczy innych wpisów w księgach wieczystych czy rejestrach, w szczególności nie dotyczy wpisów dokonywanych w związku z innymi czynnościami, np. przelew wchodzącej w skład masy upadłości wierzytelności zabezpieczonej hipoteką. Taki przelew po ogłoszeniu upadłości jest prawnie dopuszczalny. Dlatego też nie ma przeszkód prawnych, by nabywca tej wierzytelności nie został ujawniony w księdze wieczystej. Art. 81 nie ustanawia przeszkody do dokonania takiego wpisu. Ta sama zasada obowiązuje w przypadku dokonania po ogłoszeniu upadłości przelewu wierzytelności zabezpieczonej na mieniu wchodzącym w skład masy upadłości zastawem rejestrowym” (Feliks Zedler komentarz do art. 81 ustawy prawo upadłościowe i naprawcze).

Zakaz ustanowiony w art. 81 ustawy prawo upadłościowe i naprawcze dotyczy obciążenia składników masy upadłości, między innymi zastawem rejestrowym, jeżeli mają być ustanowione w celu zabezpieczenia wierzytelności powstałej przed ogłoszeniem upadłości. Nie dotyczy on innych wpisów w rejestrach , dokonywanych w związku z innymi czynnościami, na przykład w przypadku przelewu wierzytelności zabezpieczonej zastawem rejestrowym. Taki przelew jest dopuszczalny przed i po ogłoszeniu upadłości. Wpis nabywcy wierzytelności do rejestru zastawów nie jest wpisem dokonanym celem zabezpieczenia wierzytelności. Wierzytelność ta bowiem została już wcześniej zabezpieczona.

Wpis dotyczy jedynie zmiany zastawnika. Podstawą wpisu zmian jest przepis art. 17 ust 1 ustawy z dnia 6 grudnia 1996 r. o z.r. i r.z., który dopuszcza możliwość przeniesienia zastawu rejestrowego. Zastrzega jedynie , że może to być dokonane wraz z przeniesieniem wierzytelności zabezpieczonej tym zastawem. Przeniesienie zastawu rejestrowego jest skuteczne od daty wpisu nabywcy do rejestru zastawów. Zastaw jest prawem rzeczowym i jako taki jest zbywalny.

W niniejszej sprawie została przeniesiona wierzytelność zabezpieczona zastawem rejestrowym w drodze przelewu na podstawie art. 510 k.c. Zawarto umowę przelewu oraz dokonano wpisu zmiany do rejestru zastawów. Cesja wierzytelności

i przeniesienie zastawu dokonane zostały umową z dnia 20 sierpnia 2015r., a tylko wpis nabywcy do rejestru zastawów nastąpił w dniu 26 stycznia 2016r, to jest po dacie ogłoszenia upadłości. Z tą datą też przeniesienie zastawu rejestrowego stało się skuteczne. Opóźnienie w dokonaniu wpisu do rejestru zastawów w niniejszej sprawie spowodowało jedynie ten skutek, iż przeniesienie zastawu rejestrowego było skuteczne z późniejszą datą, niż samo przeniesienie wierzytelności.

W związku z powyższym Sąd Rejonowy uznając, iż nie ma przeszkód do wpisu zmiany osoby zastawnika, na podstawie powołanych wyżej przepisów, orzekł jak w sentencji postanowienia .

O kosztach Sąd I instancji orzekł na podstawie art. 520 § 1 k.p.c. (postanowienie z uzasadnieniem k.105-107)

Apelację od powyższego postanowienia wnieśli uczestnicy: (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w P. oraz syndyk (...) Banku (...) w upadłości likwidacyjnej z siedzibą w W..

(...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą

w P. zaskarżyła postanowienie w całości i zarzuciła naruszenie przepisów prawa materialnego - ustawy z dnia 6 grudnia 1996 roku o zastawie rejestrowym i rejestrze zastawów (Dz. U. 1996 nr 149, poz. 703, dalej jako „ustawa o zastawie rejestrowym i rejestrze zastawów”), to jest:

a/ art. 3 ust. 2 pkt. 2 i 3 ustawy o zastawie rejestrowym i rejestrze zastawów poprzez dokonanie wpisu na wniosek wnioskodawcy na podstawie dołączonej do wniosku umowy o przelew wierzytelności (cesji) na zabezpieczenie, której treść nie spełniała minimalnych wymogów stawianych dokumentom, które mogą stanowić podstawę wpisu w rejestrze zastawów;

b/ art. 39 ust. 1 ustawy o zastawie rejestrowym i rejestrze zastawów poprzez błędne przyjęcie, że podmiot wskazany jako zastawnik, ma jakkolwiek tytuł prawny do wierzytelności zabezpieczonych zastawem rejestrowym.

Wskazując na powyższe zarzuty skarżąca wniosła o:

1) zmianę zaskarżonego postanowienia w całości poprzez uchylenie postanowienia

z dnia 26 stycznia 2016 roku i dokonanie na jego podstawie wpisu oraz oddalenie wniosku wnioskodawcy z dnia 30 grudnia 2015 roku;

2) zasądzenie od wnioskodawcy na rzecz skarżącego kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych. (apelacja k. 112 – 116)

Syndyk (...) Banku (...) w upadłości likwidacyjnej z siedzibą w W. zaskarżył postanowienie w całości i zarzucił:

1/ naruszenie art. 84 ust. 2 ustawy z 28 lutego 2003 r. prawo upadłościowe

(dalej: „p. u.”) poprzez jego niezastosowanie, w konsekwencji dokonanie wpisu pomimo braku skuteczności umowy cesji (zdefiniowanej poniżej) wobec masy upadłości Banku;

2/ naruszenie art. 70¹ p. u. poprzez jego niezastosowanie, a w konsekwencji dokonanie wpisu de facto wyłączającego objęte umową cesji wierzytelności z masy upadłości;

3/ naruszenie art. 17 ust. 1 w zw. z art. 3 ust. 2 ustawy z 6 grudnia 1996 r. o zastawie rejestrowym i rejestrze zastawów (dalej: „u.z.r.r.z.”) poprzez uznanie, że dla przeniesienia zastawu rejestrowego nie jest wymagane spełnienie warunków przewidzianych dla umowy zastawniczej;

4. naruszenie art. 75 ust. 1 p. u. w zw. z art. 76 ust. 1 p. u. w zw. z art. 77 ust. 1 p. u.

w zw. z art. 17 ust. 1 u.z.r.r.z., poprzez ich niezastosowanie i dokonanie wpisu po ogłoszeniu (...) Banku, a w konsekwencji niedozwolone rozporządzenie majątkiem wchodzącym w skład masy upadłości przez upadłego;

5. naruszenie art. 316 § 1 kodeksu postępowania cywilnego (dalej: „k.p.c.”) w zw.

z art. 13 § 2 k. p. c., poprzez nieuwzględnienie stanu rzeczy istniejącego w chwili wydania postanowienia o dokonaniu wpisu w postaci ogłoszenia (...) Banku.

Wskazując na powyższe zarzuty skarżący wniosł o:

1. uchylenie zaskarżonego postanowienia w całości i oddalenie wniosku (...) o wpis zmiany zastawnika zastawu rejestrowego wpisanego do rejestru zastawów pod numerem pozycji rejestru (...) ze (...) Banku (...) w W. w upadłości likwidacyjnej na (...);

2. dopuszczenie oraz przeprowadzenie dowodu z dokumentów załączonych do niniejszego pisma na okoliczności wskazane w treści uzasadnienia;

3. zasądzenie na rzecz syndyka kosztów postępowania odwoławczego według norm przepisanych, w tym kosztów zastępstwa procesowego oraz opłaty skarbowej od pełnomocnictwa;

4. zwrot opłaty sądowej od apelacji jako nienależnej. (apelacja syndyka k. 124 – 126v)

(...) wniósł o oddalenie obu apelacji. (odpowiedzi na apelacje k. 146- 147, 149 -150)

Na rozprawie apelacyjnej (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w P. wniosła o zawieszenie postępowania na podstawie art. 177 § 1 pkt 1 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. do czasu rozstrzygnięcia sprawy XXIII Ga 799/16 toczącej się przed Sądem Okręgowym w Warszawie, w której zostało zadane pytanie prawne. (protokół skrócony z rozprawy apelacyjnej k. 187 - 187v, protokół elektroniczny k. 188)

Postanowieniem z dnia 3 lutego 2017 r. Sąd Okręgowy oddalił wniosek uczestnika (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w P. o zawieszenie postępowania. (protokół skrócony z rozprawy apelacyjnej k. 187 - 187v, protokół elektroniczny k. 188)

Sąd Okręgowy, Sąd Gospodarczy zważył, co następuje:

Obie apelacje nie zasługują na uwzględnienie. Sąd Rejonowy dokonał prawidłowych ustaleń faktycznych, które Sąd Okręgowy w pełni podziela i przyjmuje za własne.

Dowody zgłoszone w apelacji syndyka (...) Banku (...)

i (...) w upadłości likwidacyjnej z siedzibą w W. Sąd Okręgowy pominął na podstawie art. 217 § 3 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c., ponieważ zostały one już przeprowadzone przed Sądem Rejonowym.

Wniosek uczestnika (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w P. o zawieszenie postępowania na podstawie art. 177 § 1 pkt 1 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. do czasu rozstrzygnięcia sprawy XXIII Ga 799/16 toczącej się przed Sądem Okręgowym w Warszawie, w której zostało zadane pytanie prawne Sąd Okręgowy oddalił uznając, że rozstrzygnięcie rozpoznawanej sprawy nie zależy od wyniku sprawy XXIII Ga 799/16.

Zgodnie z art. 177 § 1 pkt 1 k.p.c. sąd może zawiesić postępowanie z urzędu jeżeli rozstrzygnięcie sprawy zależy od wyniku innego toczącego się postępowania cywilnego.

Przepis ten może być również stosowany w postępowaniu rejestrowym prowadzonym na podstawie ustawy z dnia 6 grudnia 1996 r. o zastawie rejestrowym i rejestrze zastawów (tekst jedn. Dz.U. z 2016 r. poz. 297 ze zm.) – art. 44 tej ustawy w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.

Zależność rozstrzygnięcia sprawy od wyniku innego toczącego się postępowania cywilnego polega na tym, że dla rozstrzygnięcia sprawy cywilnej niezbędne jest wystąpienie określonego faktu w postaci wydania przez sąd cywilny orzeczenia rozstrzygającego określoną kwestię prejudycjalną. Zależność między toczącymi się postępowaniami cywilnymi należy zatem łączyć przede wszystkim ze skutkiem pozytywnym prawomocnego materialnie orzeczenia (B. Dobrzański,

w: Z. Resich, W. Siedlecki (red.), Kodeks, s. 294 oraz orzeczenie SN z 9 sierpnia 1962 roku, I CZ 82/62, OSPiKA 1963, nr 11, poz. 279). Zależność ta musi być tego rodzaju, że orzeczenie, które ma zapaść w innej sprawie powinno stanowić przesąd dla rozpoznawanej sprawy, a jego treść, pośrednio poprzez powagę rzeczy osądzonej, ma kształtować treść rozstrzygnięcia (tak też Sąd Najwyższy w wyroku z 16 listopada 2012 roku, III CSK 42/12, opubl. Legalis).

Do ogólnych kryteriów przemawiających za celowością zawieszenia postępowania zalicza się uniknięcie wydania sprzecznych orzeczeń, zbędność wydawania orzeczenia, oszczędzenie czasu oraz kosztów postępowania poprzez zaniechanie dwukrotnego orzekania o tych samych kwestiach, potrzeba konstytucyjnego rozstrzygnięcia kwestii przez

właściwy sąd we właściwym trybie. Celowe jest też zawieszenie postępowania, gdy fakt wydania orzeczenia w innym postępowaniu wchodzi do podstawy faktycznej rozstrzygnięcia, którego sąd rozpoznający sprawę samodzielnie nie będzie mógł ustalić (tak Sąd Najwyższy w postanowieniu z 6 listopada 1953 roku, I C 1449/53, NP 1954, nr 3, s. 94). Natomiast wyklucza się możliwość zawieszenia postępowania ze względu na podobieństwo okoliczności faktycznych oraz podstawy prawnej dwóch spraw (orzeczenie Sądu Najwyższego z 9 lipca 1962 roku, I CZ 82/62, OSPiKA 1963, Nr 11, poz. 279).

Zawieszenie postępowania na podstawie art. 177 § 1 pkt 1 k.p.c. nie jest celowe, gdy sąd w procesie może samodzielnie rozstrzygnąć w ramach swojej kognicji, zdeterminowanej przedmiotem procesu, wszystkie zagadnienia prawne niezbędne dla rozstrzygnięcia zawieszanej przed nim sprawy głównej. Wyjaśnienie tych zagadnień ma charakter orzekania tylko i wyłącznie o przesłankach ostatecznego rozstrzygnięcia merytorycznego. O przesłankach tych sąd rozstrzyga prejudycjalnie dla celów procesu (tak Sąd Najwyższy w uchwale z 17 maja 1985 roku, III CZP 69/84, OSNCP 1986, nr 3, poz. 24).

Wbrew stanowisku uczestnika, rozstrzygnięcie jakie zapadnie w sprawie XXIII Ga 799/16 toczącej się przed Sądem Okręgowym w Warszawie nie będzie stanowiło podstawy ustaleń faktycznych rozpoznawanej sprawy i nie ma wpływu na jej wynik.

Sąd Okręgowy jest władny przeprowadzić w niniejszej sprawie postępowanie apelacyjne bez potrzeby oczekiwania na treść rozstrzygnięcia w sprawie sygn. akt XXIII Ga 799/16.

Zawarte w apelacjach wnioski o zmianę zaskarżonego postanowienia i oddalenie wniosku są niezgodne z art. 694⁷ k.p.c.

Postępowanie w sprawie o wpis w rejestrze zastawów jest innym postępowaniem rejestrowym, do którego stosujemy odpowiednio przepisy kodeksu postępowania cywilnego o postępowaniu rejestrowym (art. 694¹ § 2 k.p.c.).

Zgodnie z art. 694⁷ k.p.c. w razie uwzględnienia środka odwoławczego od orzeczenia wydanego w postępowaniu rejestrowym, dotyczącego wpisu do Krajowego Rejestru Sądowego, sąd drugiej instancji uchyla zaskarżone orzeczenie i przekazuje sprawę do ponownego rozpoznania sądowi rejestrowemu. Rozpoznając ponownie sprawę, sąd rejestrowy uwzględnia wskazania sądu drugiej instancji oraz aktualny stan rejestru.

Pomimo oznaczenia przez Sąd Rejonowy w zaskarżonym postanowieniu jako uczestnika postępowania (...) Banku (...) w upadłości likwidacyjnej z siedzibą w W., postępowanie to faktycznie Sąd prowadził początkowo z udziałem zarządcy a następnie syndyka (...) Banku (...) w upadłości likwidacyjnej z siedzibą w W..

Skargę na postanowienie referendarza sądowego z dnia 26 stycznia 2016r. złożył zarządca (...) Banku (...) w upadłości układowej z siedzibą w W. (k. 77- 78).

Skargę tę przewodniczący przyjął błędnie uznając ją jako skargę (...) Banku (...) w upadłości układowej z siedzibą w W. (zarządzenie z 29 lutego 2016r. k. 83).

Na etapie uzupełniania braków formalnych i fiskalnych skargi zgłosił się syndyk (...) Banku (...) w upadłości likwidacyjnej z siedzibą w W. załączając odpis postanowienia Sądu Rejonowego dla m.st. Warszawy w Warszawie z dnia 22 lutego 2016r. w sprawie X GU p 656/15, który uzupełnił braki skargi i poparł skargę złożoną przez zarządcę (k. 85 - 88v, 103).

W postępowaniu upadłościowym uczestnika (...) Banku (...) w upadłości likwidacyjnej z siedzibą w W. stosujemy przepisy ustawy z dnia 28 lutego 2003 roku Prawo upadłościowe, która do dnia

31 grudnia 2015r. miała tytuł „Prawo upadłościowe i naprawcze” (tekst jednolity Dz. U. z 2015 r., poz. 233 ze zm., dalej pr. upadł.) w brzmieniu obowiązującym przed zmianami wprowadzonymi ustawą z dnia 15 maja 2015 roku Prawo restrukturyzacyjne (Dz. U. z 2015 roku, poz. 978, art. 449).

Zgodnie z art. 429 pr. upadł. sąd ogłasza upadłość banku z możliwością zawarcia układu (ust. 1). W postanowieniu o ogłoszeniu upadłości sąd ustanawia kuratora do reprezentowania banku w postępowaniu upadłościowym. Do kuratora stosuje się przepisy art. 187 ust. 3 i 4 (ust. 3).

Stosownie do treści art. 433 pr. upadł. z dniem ogłoszenia upadłości:

- 1) organy zarządzające i nadzorcze banku ulegają rozwiązaniu;
- 2) wygasają zarząd komisaryczny, powołanie likwidatora oraz uprawnienia kuratora ustanowionego na podstawie art. 144 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Prawo bankowe (Dz.U. z 2015 r. poz. 128).

W postępowaniu upadłościowym banku nie stosujemy art.187 ust. 2 pr. upadł., który stanowi, że ustanowienie kuratora na podstawie przepisu ust. 1 nie stanowi przeszkody do usunięcia, według zasad ogólnych, braku zdolności procesowej albo braków w składzie organów uniemożliwiających ich działanie. Z chwilą ich uzupełnienia ustanowienie kuratora według przepisów niniejszego rozdziału traci moc.

Skutki ogłoszenia upadłości banku są dla jego bytu jako osoby prawnej zdecydowanie odmienne od skutków ogłoszenia upadłości każdego innego podmiotu.

O ile bowiem ogłoszenie upadłości nie wpływa na byt organów zarządzających czy likwidatora, a tylko powoduje utratą uprawnień do zarządu i rozporządzania majątkiem, o tyle upadłość banku ma zasadniczy wpływ na jego organy zarządzające.

Rozwiązanie organów zarządzających i nadzorczych banku oznacza utratę całości kompetencji i ostateczne zakończenie funkcjonowania zarządu banku, w tym prezesa, rady nadzorczej oraz komisji rewizyjnej. Jeżeli w banku funkcjonował zarząd komisaryczny ustanowiony w oparciu o art. 145 prawa bankowego albo kurator ustanowiony dla nadzoru nad wykonywaniem przez bank programu naprawczego

w oparciu o art. 145 prawa bankowego, albo likwidator powołany zgodnie z odpowiednimi przepisami regulującymi byt banku jako osoby prawnej – to również ich funkcje wygasają wraz z pełnią uprawnień nadanych im przez odpowiednie ustawy. W efekcie bank z chwilą ogłoszenia upadłości zostaje pozbawiony wszelkich organów uprawnionych do jego reprezentowania, gdyż zgodnie z art. 109⁷ § 2 k.c. wygasa również prokura, a pełnomocnictwa wcześniej udzielane tracą moc w związku z wygaśnięciem stosunku zlecenia (art. 102 ust. 1 pr. upadł.). W miejsce wszystkich dotychczasowych organów zarządzających i ewentualnie nadzorczych w postanowieniu o ogłoszeniu upadłości powoływany jest kurator dla banku – powołany zgodnie z art. 429 ust. 3 pr. upadł.

Przepis art. 139 ust. 1 pr. upadł. stanowi, że jeżeli upadły pozbawiony został prawa zarządu masą upadłości, postępowania sądowe i administracyjne dotyczące masy upadłości mogą być wszczęte i prowadzone wyłącznie przez zarządcę. Postępowania te zarządca prowadzi na rzecz upadłego, lecz w imieniu własnym.

Z kolei zgodnie z art. 144 ust. 1 pr. upadł. jeżeli ogłoszono upadłość obejmującą likwidację majątku upadłego, postępowania sądowe i administracyjne dotyczące masy upadłości mogą być wszczęte i dalej prowadzone jedynie przez syndyka lub przeciwko niemu. Postępowania, o których mowa w ust. 1, syndyk prowadzi na rzecz upadłego, lecz w imieniu własnym (ust. 2). Przepisów ust. 1 i 2 nie stosuje się do postępowań w sprawach o należne od upadłego alimenty oraz renty

z tytułu odpowiedzialności za uszkodzenie ciała lub rozstrój zdrowia albo utratę żywiciela oraz z tytułu zamiany uprawnień objętych treścią prawa dożywocia na dożywotnią rentę (ust.3).

W doktrynie nie budzi zastrzeżeń pogląd, że „postępowanie dotyczące masy upadłości” obejmuje każde postępowanie sądowe i administracyjne, którego wynik może mieć wpływ na stan masy (A. Jakubecki, w: Komentarz, s. 336–340 i powołana tam literatura). Stanowisko to potwierdził Sąd Najwyższy w uzasadnieniu uchwały z dnia 10 lutego 2006 r. (III CZP 2/06, OSNC 2007, nr 1, poz. 3), wyjaśniając, że:

a) do postępowań dotyczących masy upadłości należy postępowanie, w którym upadłemu przypada zarówno rola powoda, jak i pozwanego (zdaniem J. Korzonka, w: Komentarz, s. 223, jest „bez różnicy, czy w sprawie chodzi o pozycje czynne lub bierne”);

b) nie ma znaczenia, czy chodzi w nich o zasądzenie świadczenia, czy też o ustalenie lub ukształtowanie stosunku prawnego lub prawa, jeżeli tylko wynik postępowania mógłby mieć wpływ na stan masy upadłości i możliwość zaspokojenia się z niej przez wierzycieli upadłego (tak również kategorycznie SN w wyroku z 16 stycznia 2009 r., III CSK 244/08, Legalis; M. Allerhand, w: Komentarz, s. 204, według którego „upadły nie może dalej prowadzić także procesu o unieważnienie umowy lub o negatywne ustalenie, który wytoczył przed ogłoszeniem upadłości, lub też który wytoczono przeciwko niemu, bo i taki spór może wpłynąć na uprawnienie masy upadłości”).

Zawieszenie postępowania na podstawie art. 174 ust. 1 pkt 4 k.p.c. a następnie wezwanie syndyka i zarządcy do udziału w sprawie (art. 174 § 3 k.p.c.) i podjęcie postępowania z chwilą zgłoszenia się lub wskazania syndyka albo zarządcy masy upadłości (art. 180 § 1 pkt 5 k.p.c.) ma umożliwić syndykowi i zarządcy wstąpienie do toczących się postępowań dotyczących masy upadłości.

Czynności określone w art. 174 § 3 k.p.c. mają na celu umożliwienie syndykowi podjęcia decyzji dotyczącej potrzeby jego udziału w konkretnej sprawie,

a jednocześnie wyjaśnienie okoliczności istotnych dla dalszego biegu postępowania.

Są one zbędne, jeżeli syndyk sam zgłosi swoje wstąpienie do sprawy, przy czym wstąpienie nie wymaga dokonania sformalizowanego aktu. Może nastąpić także przez podjęcie przez syndyka działań procesowych (tak też Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 17 lutego 2011 r., III CZ 5/11, opubl. Legalis).

Zdaniem Sądu Okręgowego, postępowanie o wykreślenie z rejestru zastawów (...) Banku (...) jako zastawnika dotyczy masy upadłości

i po ogłoszeniu upadłości zastawnika może być prowadzone wyłącznie z udziałem zarządcy (upadłość z możliwością zawarcia układu) a następnie syndyka (upadłość likwidacyjna).

Gdyby przyjąć odmienną interpretację, to takie postępowanie z udziałem upadłego banku, który od daty ogłoszenia upadłości nie ma organów uprawnionych do jego reprezentowania i nie może ich już powołać, nie mogłoby się toczyć i nie byłoby możliwe wpisanie do rejestru aktualnego zastawnika.

Przechodząc do oceny zarzutów apelacyjnych chybiony jest zarzut naruszenia art. 3 ust. 2 pkt. 2 i 3 ustawy o zastawie rejestrowym i rejestrze zastawów.

Przepis art. 3 wymienionej wyżej ustawy określa formę (ust. 1) i treść umowy zastawniczej (ust. 2).

Przeniesienie zastawu rejestrowego jest skuteczne od daty wpisu nabywcy do rejestru zastawów (art. 17 ust. 1 zd. 2 ustawy o zastawie rejestrowym i rejestrze zastawów), ma więc ze względu na konieczność wpisu charakter realny (zob. J. Gołaczyński, Zastaw na rzeczach ruchomych, s. 253). Przeniesienie zastawu oraz przeniesienie wierzytelności odbywa się w oparciu o umowę powodującą przelew wierzytelności. Jak podkreśla się w literaturze art. 17 ust. 1 ustawy o zastawie rejestrowym i rejestrze zastawów nie modyfikuje konsensualnego charakteru tej umowy (tak J. Mojak, J. Widło, Przelew wierzytelności zabezpieczonej sądowym zastawem rejestrowym, PPH 1999, nr 11, s. 14).

Przepisy ustawy o zastawie rejestrowym i rejestrze zastawów nie zawierają odpowiednika art. 79 ust. 1 ustawy o księgach wieczystych i hipotece, zgodnie

z którym wierzytelność zabezpieczona hipoteką nie może być przeniesiona bez hipoteki, chyba że ustawa stanowi inaczej. Skoro brak odpowiednika normy wyrażonej w art. 79 ust. 1 ustawy o księgach wieczystych i hipotece nie tylko w przepisach ustawy o zastawie rejestrowym i rejestrze zastawów, ale i w przepisach k.c. dotyczących zastawu zwykłego, należy uznać za dopuszczalną możliwość przeniesienia wierzytelności zabezpieczonej zastawem rejestrowym z wyłączeniem zastawu.

Przeniesienie wierzytelności zabezpieczonej zastawem rejestrowym odbywa się w drodze cesji. Brak jest podstaw prawnych do przyjęcia konieczności spełnienia dodatkowych warunków co do skuteczności cesji czy sposobu jej dokonania (tak

J. Mojak, J. Widło, Przelew wierzytelności..., s. 14). Jeżeli strony umowy nie wyłączą możliwości przeniesienia zastawu rejestrowego na cesjonariusza w umowie powodującej przelew wierzytelności zabezpieczonej zastawem rejestrowym, zastaw rejestrowy „podaży” za wierzytelnością. Z tym że na podstawie o art. 510 § 1 k.c. wierzytelność zabezpieczona zastawem przejdzie z cedenta na cesjonariusza

w momencie zawarcia właściwej umowy zobowiązującej do jej przeniesienia, chyba że strony co innego postanowiły. Natomiast zastaw rejestrowy przejdzie z cedenta na cesjonariusza dopiero z momentem dokonania wpisu w rejestrze zastawów. Na pewien czas może zatem nastąpić „rozejście się” osoby wierzyciela oraz osoby zastawnika (zob. szerzej M. Leśniak, Zastaw bez przeniesienia..., s. 173).

Przepis art. 17 ustawy o zastawie rejestrowym i rejestrze zastawów wyraża zasadę akcesoryjności zastawu rejestrowego. Nie wchodząc w tym miejscu

w szczegółowe rozważania dotyczące akcesoryjności należy stwierdzić, że podstawą prawną przejścia zastawu rejestrowego na inny podmiot jest umowa. W tym zatem zakresie należy stosować ogólne przepisy dotyczące cesji wierzytelności. Przepis

art. 17 ustawy o zastawie rejestrowym i rejestrze zastawów nie wprowadza w tej kwestii żadnych nowych warunków. Przelew wierzytelności zabezpieczonej zastawem rejestrowym odbywa się zatem na podstawie umowy, która ma konsensualny, zobowiązujący i kausalny charakter. Jednak przejście zastawu rejestrowego, jako prawa akcesoryjnego w stosunku do zabezpieczonej wierzytelności ma, podobnie jak przejęcie hipoteki, charakter czynności prawnej realnej, ze względu na konieczność dokonania wpisu w rejestrze zastawów. Na gruncie ustawy o zastawie rejestrowym i rejestrze zastawów kwestia ta została uregulowana w art. 17 ust. 1 zd. ostatnie. Wpis obejmuje stwierdzenie nabycia przez cesjonariusza wierzytelności zabezpieczonej zastawem rejestrowym wraz z zastawem, czyli obejmuje on nabywcę zastawu rejestrowego.

Przepis art. 17 ust. 1 zd. 2 ustawy o zastawie rejestrowym i rejestrze zastawów uzależnia jedynie skuteczność przeniesienia zastawu rejestrowego, wskutek przelewu wierzytelności zabezpieczonej tym zastawem, od wpisu nabywcy do rejestru. Ustawodawca zrezygnował zatem z realnego charakteru cesji, ponieważ pominął regułę zawartą w art. 79 ust. 1 ustawy o księgach wieczystych i hipotece.

Powstanie więc sytuacja, że cesja wierzytelności zabezpieczona zastawem rejestrowym będzie ważna od momentu dokonania czynności prawnej konsensualnej, zobowiązującej i kausalnej, ale nie będzie skuteczna względem osób trzecich, do chwili wpisu do rejestru zastawów.

Wbrew stanowisku skarżącej (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w P., załączona do wniosku umowa o przelew wierzytelności (cesji) na zabezpieczenie, spełniała wymogi stawianych dokumentom, które mogą stanowić podstawę wpisu w rejestrze zastawów.

Pozbawiony racji jest też zarzut naruszenia art. 39 ust. 1 ustawy o zastawie rejestrowym i rejestrze zastawów.

Zgodnie z art. 39 ust. 1 ustawy o zastawie rejestrowym i rejestrze zastawów sąd dokonuje wpisu do rejestru zastawów na wniosek zastawnika lub zastawcy, chyba że przepis szczególny przewiduje wpis z urzędu. Do wniosku należy dołączyć umowę zastawniczą albo umowę, z której wynika nabycie przedmiotu zastawu wraz z zastawem rejestrowym,

albo nabycie udziału we współwłasności przedmiotu zastawu, albo nabycie wierzytelności zabezpieczonej zastawem rejestrowym lub jej części lub inny dokument stanowiący podstawę wpisu.

Cytowany wyżej art. 39 ust. 1 zawiera przykładowe wyliczenie dokumentów mogących stanowić podstawę wpisu zastawu do rejestru, które należy in casu dołączyć do wniosku. W zdecydowanej większości przypadków dokumentem dołączanym do wniosku będzie umowa zastawnicza, może to być także umowa, z której wynika nabycie przedmiotu zastawu wraz z zastawem rejestrowym (np. umowa sprzedaży przedmiotu zastawu) albo nabycie udziału we współwłasności przedmiotu zastawu (np. umowa darowizny udziału we współwłasności przedmiotu zastawu), albo nabycie wierzytelności zabezpieczonej zastawem rejestrowym lub jej części (np. umowa cesji wierzytelności zabezpieczonej zastawem rejestrowym lub jej części), albo każdy inny dokument stanowiący podstawę wpisu (np. prawomocne postanowienie o stwierdzeniu nabycia spadku).

Sąd Rejonowy prawidłowo uznał, że załączone dokumenty są wystarczające do wpisania zmiany zastawnika. Wnioskodawcy na podstawie umowy cesji nabył wierzytelność zabezpieczoną zastawem rejestrowym.

Nie sposób też zgodzić się z podniesionym w apelacji syndyka (...) Banku (...) w upadłości likwidacyjnej z siedzibą w W.. zarzutem naruszenia art. 84 ust. 2 ustawy z 28 lutego 2003 r. prawo upadłościowe poprzez jego niezastosowanie, w konsekwencji dokonanie wpisu pomimo braku skuteczności umowy cesji (zdefiniowanej poniżej) wobec masy upadłości Banku.

Przepis art. 84 ust. 2 pr. upadł. stanowi, że umowa przeniesienia własności rzeczy, wierzytelności lub innego prawa zawarta w celu zabezpieczenia wierzytelności jest skuteczna wobec masy upadłości, jeżeli została zawarta w formie pisemnej z datą pewną.

Wbrew stanowisku skarżącego umowa przelewu wierzytelności z dnia 20.08.2015r. jest skuteczna w stosunku do masy upadłości.

Zgodnie z art. 95 ust. 2 ustawy prawo bankowe czynność bankowa lub czynność zabezpieczająca wierzytelność banku stwierdzona dokumentem, o którym mowa w ust. 1, ma datę pewną od daty tego dokumentu.

Nie jest też trafny zarzut naruszenia art. 70¹ pr. upadł. poprzez jego niezastosowanie.

Zgodnie z art. 70¹ pr. upadł. przepisów o wyłączeniu z masy upadłości nie stosuje się do rzeczy, wierzytelności i innych praw majątkowych przeniesionych przez upadłego na wierzyciela w celu zabezpieczenia wierzytelności. Do przedmiotów tych oraz do zabezpieczonych w ten sposób wierzytelności stosuje się odpowiednio przepisy ustawy dotyczące zastawu i wierzytelności zabezpieczonych zastawem.

Uzasadniając wprowadzoną zmianę (art. 70¹), ustawodawca wskazał, iż prawa wierzycieli zabezpieczonych powierniczo powinny być chronione na gruncie upadłości w taki sam sposób, jak prawa zastawnika, a ewentualna likwidacja przedmiotów przewłaszczonej nie wpłynie na uszczuplenie tych praw. Wierzyciel zabezpieczony powierniczo korzysta, według ustawodawcy, „w pełni z prawa do zaspokojenia się z sumy uzyskanej w wyniku likwidacji przedmiotu. (...) Identycznie, jak w przypadku gdyby on sam dokonał spieniężenia przedmiotu” (zob. uzasadnienie nowelizacji ustawy prawo upadłościowe z 6 marca 2009 r., druk nr 654, Sejm VI kadencji, s. 4).

„Z uwagi na funkcję oraz skutki prawne przewłaszczenia na zabezpieczenie (a także cesji dla zabezpieczenia i innych powierniczych zabezpieczeń wierzytelności) celowe jest, aby prawo wierzyciela, na rzecz którego dokonano powierniczego przeniesienia mienia upadłego, doznawało takiej samej ochrony prawnej

w postępowaniu upadłościowym jak prawa zastawnika. Dlatego też dodano art.

70¹ i zmieniono art. 272. W obecnym stanie prawnym w praktyce dominuje stanowisko, że w celu zaspokojenia zabezpieczonej wierzytelności konieczne jest wyłączenie przedmiotu zabezpieczenia z masy upadłości. Jest to

procedura w razie sporu długotrwała. Ponadto, wyłączenie z masy upadłości nierzadko najbardziej atrakcyjnych maszyn i urządzeń utrudnia likwidację w drodze sprzedaży przedsiębiorstwa w całości, co odbija się nie tylko na szybkości postępowania upadłościowego, lecz także na wysokości funduszy masy. Proponowane rozwiązanie, chociaż narusza zasadę, że nikt nie może przenieść więcej prawa niż sam posiada, nie jest sprzeczne z konstytucyjną ochroną własności, ponieważ chodzi o tzw. własność powierniczą, przeniesioną wyłącznie dla zabezpieczenia wierzyciela, tj. *cavendi causa*" (Uzasadnienie projektu, s. 6).

Wpis zmiany zastawnika nie oznacza wyłączenia z masy upadłości wierzytelności objętych umową cesji.

Nie zasługuje również na uwzględnienie zarzut naruszenia art. 17 ust. 1 w zw.

z art. 3 ust. 2 ustawy z 6 grudnia 1996 r. o zastawie rejestrowym i rejestrze zastawów poprzez uznanie, że dla przeniesienia zastawu rejestrowego nie jest wymagane spełnienie warunków przewidzianych dla umowy zastawniczej.

Przepisy te zostały już omówione w ramach zarzutów podniesionych przez zastawcę.

Nie jest też zasadny zarzut naruszenia art. 75 ust. 1 pr. upadł. w zw. z art.

76 ust. 1 pr. upadł. w zw. z art. 77 ust. 1 pr. upadł. w zw. z art. 17 ust. 1 ustawy

o zastawie rejestrowym i rejestrze zastawów, poprzez ich niezastosowanie i dokonanie wpisu po ogłoszeniu (...) Banku, a w konsekwencji niedozwolone rozporządzenie majątkiem wchodzącym w skład masy upadłości przez upadłego.

Zgodnie z art. 75 ust. 1 pr. upadł. jeżeli ogłoszono upadłość obejmującą likwidację majątku upadłego, upadły traci prawo zarządu oraz możliwość korzystania i rozporządzania mieniem wchodzącym do masy upadłości.

W postępowaniu upadłościowym z możliwością zawarcia układu zarząd mieniem wchodzącym w skład masy upadłości sprawuje upadły pod nadzorem nadzorcy sądowego, chyba że sąd ustanowił zarządcę. Sąd ustanawia zarządcę, jeżeli upadły nie daje rękojmi należytego sprawowania zarządu (art. 76 ust. 1 pr. upadł.).

Czynności prawne upadłego dotyczące mienia wchodzącego do masy upadłości, wobec którego upadły utracił prawo zarządu, są nieważne (art. 77 ust. 1 pr. upadł.).

Umowa przelewu wierzytelności została zawarta przez (...) Bank (...) przed ogłoszeniem jego upadłości, a więc żaden z wyżej wymienionych przepisów nie ma do niej zastosowania.

Wpis zmiany zastawnika dokonany po ogłoszeniu (...) Banku, nie stanowi niedozwolonego rozporządzenia majątkiem wchodzącym w skład masy upadłości przez upadłego.

Nie jest trafny zarzut naruszenie art. 316 § 1 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k. p. c.

Przepis art. 316 § 1 k.p.c. statuuje zasadę aktualności orzeczenia, nakazując brać pod uwagę stan rzeczy istniejący w chwili zamknięcia rozprawy. Zasada ta odnosi się zarówno do podstawy faktycznej powództwa (wniosku w postępowaniu nieprocesowym, jak i do jego podstawy prawnej (por. wyrok Sądu Najwyższego z 7 marca 1997 r., II CKN 70/96, opubl. Legalis).

Sąd I instancji wziął pod uwagę wszelkie zmiany stanu faktycznego, które nastąpiły do momentu wydania na posiedzeniu niejawnym zaskarżonego postanowienia.

Dokumenty dotyczące ogłoszenia upadłości są załączone do akt sprawy i Sąd Rejonowy dokonał ustaleń faktycznych dotyczących ogłoszenia upadłości banku.

Tym samym niezrozumiałe jest twierdzenia skarżącego, że pomijając fakt ogłoszenia upadłości Banku, sąd pierwszej instancji dopuścił się naruszenia art. 316 § 1 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.

W postępowaniu rejestrowym nie ma zastosowania art. 132 ust. 2 pr. upadł., ponieważ nie jest to sprawa o uznanie czynności upadłego za bezskuteczną w stosunku do masy a podstawą prawną rozpoznania wniosku nie jest też przepis art. 134 pr. upadł. regulujący konsekwencje bezskuteczności czynności upadłego w sytuacji, w której na podstawie takiej czynności składniki majątkowe wyszły z jego majątku.

W tej sytuacji syndyk nie jest zwolniony od opłaty sądowej od apelacji i jego wniosek o zwrot opłat od apelacji pozbawiony jest podstawy prawnej.

Mając powyższe na uwadze Sąd Okręgowy na podstawie art. 385 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. i art. 44 ustawa z dnia 6 grudnia 1996 r. o zastawie rejestrowym i rejestrze zastawów (tekst jedn. Dz.U. z 2016 r. poz. 297 ze zm.) oddalił obie apelacje.

O kosztach postępowania apelacyjnego Sąd Okręgowy orzekł na podstawie art. 520 § 1 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c.